

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Selskapskontroll – risiko og metode

- med særlig fokus på havnevirksomhet

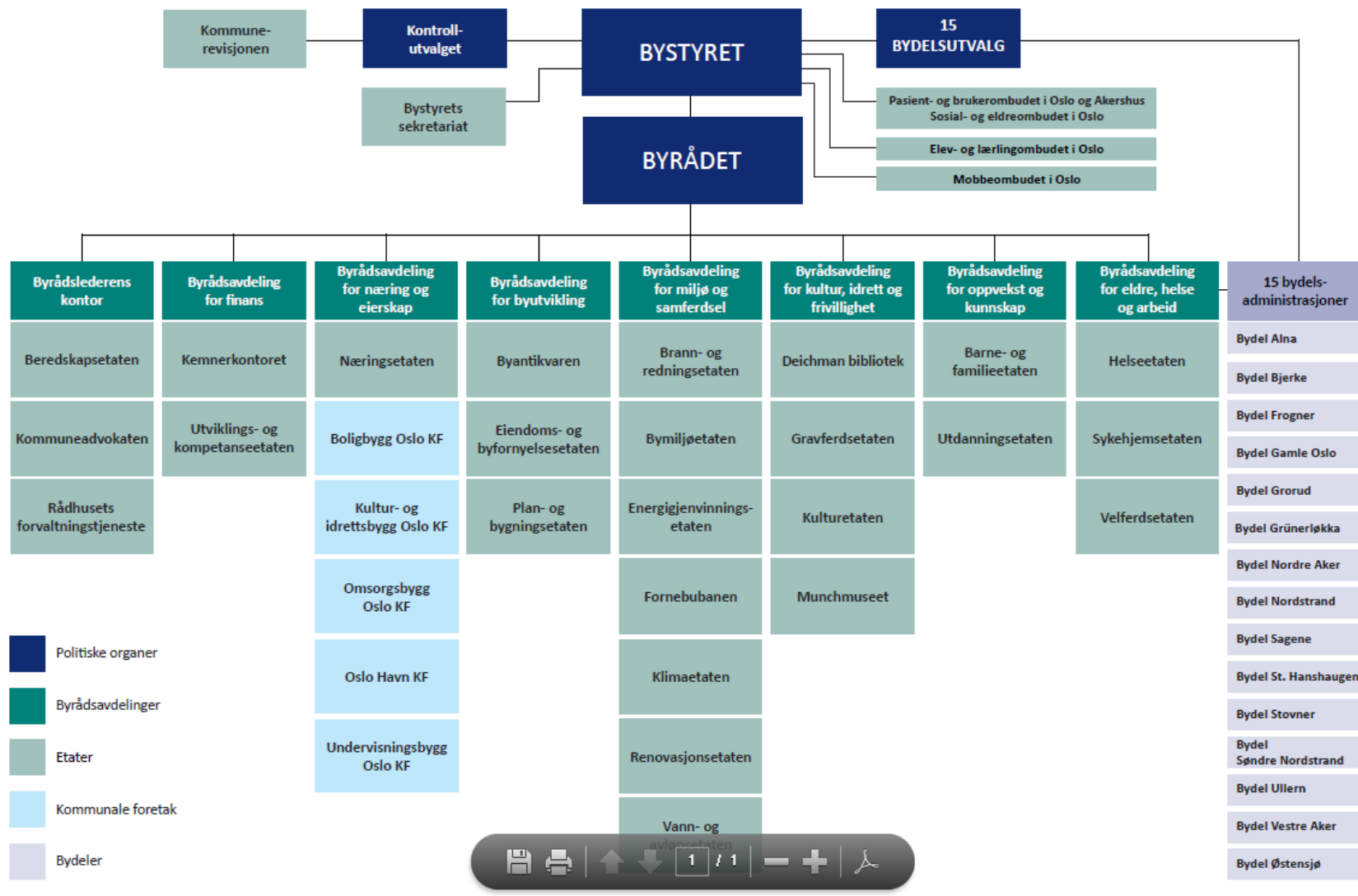
Opplegg

- Kort om
  - Kommunerevisjonen i Oslo
  - Oslo kommune som eier
- Risiko- og vesentlighetsvurderinger i selskapskontroll
  - Generelt
  - Havnevirksomhet
- Metode
  - Generelt
  - Havnevirksomhet
  - Eksempler

Organisasjonskart Oslo kommune

Siste oppdatering mars 2018

Kommunerevisjonen

Oslo kommune som eier:

- Eier direkte helt eller delvis cirka 30 aksjeselskap
- Eierandel i ett interkommunalt selskap (fylkeskommune) - VIGO IKS
- Eierandel i ett interkommunalt samarbeid (kml § 27) – Vestfjordens avløpselskap (VEAS)
- I tillegg : indirekte eierskap via hel- og deleide aksjeselskap
- Eierskaputøvelsen: Byråder (delegasjon)
- Havnevirksomheten – organisert som kommunalt foretak (KF) etter kommuneloven kapittel 11

Oslo kommune som eier

- Tar utbytte (i 2018 i underkant av en milliard kroner (E-CO Energi AS og Hafslund ASA)
- Gir lån til selskapene (f.eks. Oslo Vognselskap AS, E-CO Energi AS, Oslo Pensjonsforsikring AS)
- Kjøper tjenester fra / gir tilskudd til selskap, bl.a. Ruter AS
- Har etablert prinsipper for god eierstyring (2011) forankret i bystyret

Risiko og vesentlighet

- I selskapskontrollen generelt

Vesentlighet i selskapskontroll

- går bl.a. på hvor viktig selskapet er for kommunen og/eller for kommunens brukere/innbyggere.

Risiko

- forhold som kan innebære at eierskap ikke utøves og selskapets virksomhet ikke gjennomføres som forutsatt eller med forutsatt resultat, samt sannsynligheten for og konsekvensen av at det inntreffer.

Nærmere om risikovurderinger

Viktige momenter:

- Omstilling og endring, nyetableringer
- Kompleksitet i organisasjon eller systemer (f.eks. konsern)
- Resultater
- Tidligere funn

Tidligere funn:

- selskapets ivaretagelse av samfunnsansvar
- opplysningsplikten overfor bystyret
- eiers klargjøring av mål og forventninger
- organisering av kontaktmøter utforming av vedtekter

Risiko og vesentlighet

Oslo: Overordnet analyse og plan for selskapskontroll 2016 – 2020

- Risiko- og vesentlighetsvurderinger
- Fokusområder:
  - Selskap med samfunnsmessig ansvar
  - Utbytte/utlån
  - Oppstart av nye selskap

  - IT-sikkerhet (Oslo Sporveier AS og Hafslund Nett AS)

Risiko og vesentlighet - havnevirksomhet

Risiko

- Ivaretar viktig samfunnsoppgaver - havnedrift
- Redskap for kommunal politikk – f.eks. miljø
- Forvalter (store) verdier – byutviklerrollen

I tillegg:

- To styringslinjer: Kommunen (kommuneloven ev. som eier) og staten (havne- og farvannsloven)
- Havnestyret
- En «stat i staten»?
- Etablering av datterselskap? HAV Eiendom AS

Metode - generelt

- Valg av metode vil avhenge av organisering
- Oslo: Havna er organisert som KF - medfører at det kan vedtas «ordinær» forvaltningsrevisjon av (eier)styring og forvaltning og drift av selskapet)
- Kommunerevisjonens forvaltningsrevisjoner:
  - Planlegging og gjennomføring av investeringer i Oslo Havn KF (11/2014)
  - Risiko- og sårbarhetsanalyser (rapport 15/2015)
  - Breddekontroller anskaffelsesregelverk Oslo Havn KF – avdeling for regnskapsrevisjon
  - «Granskning»/sak til kontrollutvalget – habilitet havnedirektør

  - Eierstyring og selskapsledelse HAV Eiendom AS (utvidet selskapskontroll/forvaltningsrevisjon)

Metode - selskapskontroll

- IKS, AS og evt. § 27: Utvidet selskapskontroll/ forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll (med utg.pkt i kommuneloven § 77 nr 5 og § 80 samt relevant lovgivning)
- Oslo: Standardisert opplegg for eierskapskontroll, men må tilpasses selskapet som kontrolleres
- 2008-2018 24 selskapskontroller, stor andel eierskapskontroller etter dette opplegget

Metode - eierskapskontroll

Fast problemstilling:

- Utøves eierinteressene i samsvar med aktuelle lovbestemmelser, bystyrets vedtak og forutsetninger og etablerte normer for god eierstyring?

Metode – eierskapskontroll forts.

- Begrenset kontroll
- Egenerklærings skjemaer fra eier og styre
- Dokumentgjennomgang
  - aktuelle byråds- og bystyresaker
  - årsrapporter og regnskap
  - sakspapirer og protokoller fra gjennomført generalforsamling
  - korrespondanse mellom eier og selskap
- Vurderingskriterier utledet fra aksjelov, evt. særlovgivning og kommunalt regelverk (+ KS Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll)

Eierskapskontroll - kontrollpunkter

Det undersøkes om eier:

- har satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- har sikret seg nødvendig informasjon om selskapets måloppnåelse gjennom krav til rapportering og møter
- har fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- har ivaretatt kravene i aksjeloven og eventuell annen relevant lovgivning og særskilte føringer fra bystyret (utforming av vedtekter, krav til innkalling og gjennomføring av generalforsamling, valg av styre mv.)
- har ivaretatt sin opplysningsplikt overfor bystyret

Utvidet selskapskontroll

HAV Eiendom AS – eierstyring og selskapsledelse (22/2009)

- HAV Eiendom AS driver med eiendomsutvikling i Bjørvika
  - Formål: Delta i byutviklingen gjennom utvikling, utleie, kjøp og salg av fast eiendom , samt å inneha eierinteresser i selskap med tilsvarende virksomhet
  - Eier 66 prosent av <http://haveiendom.no/> Bjørvika Utvikling AS
  - <http://haveiendom.no/>
-
- Utvidet selskapskontroll: eierstyringen og selskapsledelsen

Undersøkte områder:

- Havnestyrets eierutøvelse
- Den interne styringen av selskapet (styret)

Undersøkelsen beskriver også byrådets oppfølging av havnestyrets eierutøvelse og Fiskeri- og kystdepartementet rolle i «styringslinjen»

Kriterier

Kilder:

- Kommuneloven
- Aksjeloven
- Bystyrevedtak
- Vedtak fra Fiskeridepartementet (i dag: Nærings- og fiskeridepartementet),
- Norsk anbefaling Eierstyring og selskapsledelse (NUES)
- Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak (KS).
- Prinsipper for statlig eierskap slik det er nedfelt i Stortingsmelding nr. 13 (2006-2007) Et aktivt og langsiktig eierskap.

Funn/konklusjoner

Havnestyrets eierstyring

- Ingen oppfølging eller tilsyn med havnestyrets utøvelse av eierrollen i HAV Eiendom fra Oslo kommune eller departementet
- Fram til 2007 ikke dokumentert at havnestyrets leder hadde fullmakt til å utøve generalforsamling
- Daglig leder møtte ikke på generalforsamling i 2007
- Eier hadde i liten grad konkretisert mål og forventninger til selskapet
- Eier hadde ikke iverksatt eksterne evalueringer og oppdatering av planer som forutsatt i vedtak fra FD

Funn/konklusjoner forts.

Havnestyrets eierstyring:

- Havnestyret utøvde aktivt eierskap utenfor generalforsamling
  - Selskapsbeslutninger ble forelagt eier for godkjenning
  - Havnestyrets leder aktiv i utforming av avtale mellom HAV Eiendom AS og Oslo kommune (Deichmanske hovedbibliotek og Munchmuseum)
- Kunne skape situasjoner der eier risikerte å pådra seg et rettslig og økonomisk ansvar utover de normale ansvarsbegrensningene som gjelder for aksjeselskap.

Funn/konklusjoner

Intern styring av HAV Eiendom AS - styret

- I all hovedsak i overensstemmelse med aksjelovens krav
- Liten fokus på prinsipper for god selskapsledelse
- I liten grad prioritert systematisk arbeid med planer
- Aktivt og operativt styre – kunne gjøre det vanskelig å skille mellom styrets og daglig leders oppgaver og nedtoning av tilsynsrollen
- Ikke satt krav til rapportering om aktiviteter, framdrift, problemer, tiltak mv.
- Ikke instruks for styret og daglig leder

Funn/konklusjoner

Intern styring av HAV Eiendom AS - styret

- Ikke etablert et system for internkontroll og risikostyring
- Ikke tilfredsstillende arbeidsdeling i selskapet for kontroll av inn- og utgående fakturaer
- Liten fokus på utarbeidelse av etiske retningslinjer og policy for åpenhet og innsyn
- Ikke retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeier utenfor generalforsamling

Spørsmål /innspill?

- Ta gjerne kontakt:

kristin.skaane@krv.oslo.kommune.no

Takk for meg 😊

